היה נוטל פרק שלישי סוטה כא.

מסורת הש"ס

הן סהוי ארכא לשלותיך. ומז מהא מורך זמן לשלומך שלא יבאו עליך הפורענות. וכן עשה נבוכדנצר היה מקבץ בכל יום עניי ישראל שהביא בגולה והיו נריכין מזונות ומפרנסם ולפי דינאל כשהגיעו עלה זו לכך נתכוין שרצה את ישראל בגולה מחזיק על הפתחים: **וכפיב כולא מעא.** כל הפורענות הגיע על נבוכדנצר: **לקצה ירחין תרי עשר.** אלמא תלה לו הזמנ ר"ל מדם: **לעולם.** מתני' דקתני ג' שנים ר' ישמעאל היא: **ואשכח קרא דאמר ותני.** שונה בהלכתא זמן כלומר מקבלא כתוב שהקב"ה מאריך זמן עד ג' פעמים הלכך הוי להו ג' שנים: **דלא מפקיד דינא עלייהו.** אין מתהרין מן השמים לפקוד עונותם עליהם בעולם הזה. אבל מישראל מתהרין ליפרע בעה"ז ומדקדקין אחריהם: **זכות דאבי.** מגינה כל כך: **זכות דאורה.** שהיתה עוסקת בתורה: **כא לא מפקדא.** דכתיב ולמדתם אותם את בניכם (דברים יא) ולא את בנותיכם וכיון דאינה מצוה אין שכרה גדול כמצוה ועושה: **כיא עשיתך.** תלין בעבדך את זכותך: **פחיים.** גומות: **נזדמנה לו אבוקה של אור.** כך זכה לקיים מצוה ניצל ממקצת פורענויות: **ועדיין מאיירא מחיה רעה ומן הליסטין.** שדרכן לילך בלילה פן יפגעו בו דכתיב תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער (תהלים קד): **הגיע עמוד השחר.** ולפי כאן זכה לתורה ניצל מן החטא ומן היסורין: **ועדיין אינו יודע בו.** שמא יכפנו יצרו ליבטל וישב עליו יצה"ר ופורענות: **הגיע לפרשת דרכים.** ושם הכיר את דרכו. ולפי כאן הגיע ליום המיתה ולא פירש מן התורה עד יום מותו ניצל מכולן והכי מפרש לה לקמיה: **עבירה מכבה.** שכר מצוה: **ואין עבירה מכבה.** שכר מי שעסק בתורה קודם לכן. אלמא מצוה לא מגנא כולי האי: **לכבוה אם האכבה.** זו תורה דכתיב (שיר ג) הביאתי אל בית אמי ודגלו עלי אהבה. יין קודש): **אמר רב יוסף.** לעולם מגינה על היסורין הרבה ומאי אינה מגינה דקאמר(ג) ת"ק מן המטה אלא יתקפנו יצה"ר קאמר: **מצוה בעידנא דעסיק בה.** והיינו לפי שעה דאמר מגנא מן היסורין ומצלא מיצה"ר אלא יכשילנו לחטא: **בעידנא דלא עסיק בה.** (מסנגמרי) המצוה ואינו עסוק בה אגוני מגנא מן הפורענות אצולי לא מצלא. ודקתני בברייתא עבירה מכבה מצוה לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד: **אמאי לא מגין עליהן.** מיצר הרע שהמטיאם ועשאם רשעים גמורים כלומר אמאי לא תליהו מן העבירות: **לעולם זכות דאורה.** ולא שעוסקת בתורה אלא שטורחת בבנה ובנעלה שיעסקו: **דמקריאן ומסגיאן.** שטורחות על בניהן להגיאן לבית הספר לקרות מקרא ולשנות משנה: **ונטרן לגברייהו.** וממתינות לבעליהן שיוצאין לעיר אחרת ללמוד תורה: **מאי פרשת דרכים.** מהו מדמה להגיע לפרשת דרכים דהא אבוקה היינו מצוה עמוד השחר היינו תורה אלא פרשת דרכים מאי היא: **ויום המיתה.** הוא תלמיד חכם ביום מותו וידע שלא פירש לפרוח מעליו עול תורה: **וירא אם.** זכה לירא חטא אחר שזכה לתורה ניצל שהתורה מלמדתו דכרי מצוה ודכרי איסור וממה שהוא צריך לפרוש וירא חטא מוגעו מלרדוף אחרי יצרו: **דסלקא ליה שמעתא אליבא דסלכא.** וה"ק עלה עמוד השחר ניצל מן החיה כו' זכה לתורה ניצל מיצה"ר ומן החטא ועדיין אינו יודע בחזו דרך מהלך אם יזכה שיסייעוהו מן השמים להתקבל דבריו בין חבריו להורות בהלכה וכשמשפט הגיע לפרשת דרכים כלומר זכה לכך ניצל מכולם: **לאמר אלהים עזבו.** כך היו אומרים עליו אלהים עזבו שבא על אשת איש ואין אנו נענשין עליו דדפו ותפסוהו כי אין מגיל אין לו זכות שילונו שהעבירה כבתה זכיותיו: **לא ירא כך.** עבירה ואם ירא ושב מאחריו: **שמעון אחי עוריה.** מנא הוא במשנה קמייתא דזכמים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך הוא נקרא על שם עוריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד ע"י הנשיא שהי' מפרנסו: **הלל עסק בתורה.** מתוך עוני רב כדמפרש במס' יומא (דף לה:): לימדה

מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא. ותימה מאי הא דקתני בברייתא תלה את המצוה בגר מה גר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה אי מיצר הרע אינה מגינה כלל אי מן הפורענות מגינה לעולם ותורה נמי למה תלאה הכתוב בתור משום דמגינה לעולם אי מן הפורענות מצוה נמי מגנא לעולם ואי (ג) מיצר הרע דמצלא הא לא מצלא אלא לפי שעה:

זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא. תימה והיאך ניצול מכולן והלא לא ניצול מיצר הרע בעידנא דלא עסיק בתורה וי"ל סתם תלמיד חכם תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה:

והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה. תימה והא אמר לעיל בין לרב יוסף בין לרבה מצוה אגוני מגנא מן הפורענות אפילו בעידנא דלא עסיק בה ועבירה מכבה מצוה לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד לבא כמו שפרש"י: כן

הן תהוי ארכא לשלותיך וכתיב [1]כלא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב [2]לקצת ירחין תרי עשר לעולם רבי ישמעאל ואשכח קרא דאמר ותני דכתיב [3]כה אמר ה' על שלשה פשעי אדום ומאי אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דלמא שאני עובדי כוכבים דלא מפקיד דינא עלייהו: ויש זכות תולה ג' שנים כו': זכות דמאי אילימא זכות דתורה הא [4]אינה מצווה ועושה היא אלא זכות דמצוה זכות דמצוה מי מגנא כולי האי והתניא את זו דרש רבי מנחם בר יוסי [5]כי נר מצוה ותורה אור תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור את המצוה בנר לומר לך מה נר אינה [6]מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה ואת התורה באור לומר לך מה אור [3]מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם ואומר [5]בהתהלכך תנחה אותך וגו' בהתהלכך תנחה אותך זה העוה"ז בשכבך תשמור עליך זה הקבר והקיצות היא תשיחך לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן (6) הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך נזדמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך [6]כיון שעלה עמוד השחר ניצל מחיה רעה ומן הליסטין ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר [5]מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה א"ר יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקיף לה [7]רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עלייהו אלא אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצווה ועושה נהי [3]דפקודי לא מפקדא באגרא [7]דמקרין ומתניין בנייהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדייהו מאי פרשת דרכים א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חטא מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני [8]ואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב [7]לאמר אלהים עזבו וגו' מאי דרוש [8]ולא יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוזו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דבי אתא רב דימי אמר הלל ושבנא אחי הוו הלל עסק בתורה שבנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו': אומר

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי' פ"ח מה"ל ת"ת הלכי' ה ופ"ג מהל' שמיטה ויובל הלכה כ סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף ו:
כג ב מיי' פ"ג מהל' שמיטה ויובל הלכה כ:

תוספות שאנין

דלא מיפקד דינא עליהו ואין ממהרין מן השמים לפקוד עונותיהם עליהם בעולם הזה אבל בישראל ממהרין ליפרע בעולם הזה ומדקדקין אחריהם. אלא מעתה דואג ואחיתופל כו' אמאי לא מגין עלייהו מגין לאו דוקא אלא ר"ל אמאי לא מציל עליהו: אלמלי דרשו דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד מאי דרוש וכו'. נראה דל"ג דואג שהרי על מעשה בת שבע קיימין הכא ודואג מת כבר ועברו ימים רבים כדאמר בחלק דואג ואחיתופל לא ראו זה את זה שדואג היה בימי שאול ואחיתופל בימי דוד ובת שבע היתה בת אליעם והוא היה בן אחיתופל כדכתיב בפסוק וכן מוכח (כו' בן מומי) ולא מצינו שעשה דוד רק בדבר אוריה החתי וקרא דלא יהיה בך ערות דבר אייריי בערות ממש. והיינו במעשה בת שבע לפי' ל"ג דואג ואע"ג שכתוב בכל הספרים אלא (כו') אחיתופל לבד. לא כשמעון אחי עזריה תנא הוא ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא ומפרנסו כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך נקרא על שם עזריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד על ידי נשיא שהיה מפרנסו: הלל עסק בתורה מתוך עוני כראמר ביומא (ב) בשמיהו שנאמר ושם רשעים יוקב ואומר פי' ר"ג שפי' ושבנא דתרי שבנא הוו שבנא הסופר צריך היה כדכתיב לך בא אל הסוכן הזה ואל שבנא אשר על הבית. וכתיב ויצא אל אליקים אשר על הבית ושבנא הסופר כשיצאו אל רבשקא. אלמא אחר היה שבימי שבנא הראשון לא היה אליקים על הבית. ומיהו אומר הר' אלחנן דשבנא הראשון ושבנא אשר על הבית אחד הוה והא דכתיב אליקים אשר על הבית היינו שסופר היה על הבית.

ב) ל"ל מאירה כך גירסת הילקוט], ג) [ל"ל מאיר כ"ל בע"י], ג) [ל"ל רבא], ד) [נדרים ח.], ה) [ל"ל ומאלמלי ע' תוספות מגילה כח.], ו) [ע' פנהדרין לח.], ז) נס"ל: מסגמר,

תורה אור השלם

1. כלא מטא על נבוכדנצר מלכא:
דניאל ד כה
2. לקצת ירחין תרי עשר על היכל מלכותא די בבל מהלך הוה:
דניאל ד כו
3. כה אמר יי על שלשה פשעי אדום ועל ארבעה לא אשיבנו על רדפו בחרב אחיו ושחת רחמיו ויטרף לעד אפו עברתו שמרה נצח: עמוס א יא
4. כי נר מצוה ותורה אור דרך חיים תוכחות מוסר: משלי ו כג
5. בהתהלכך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך: משלי ו כב
6. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו:
שיר השירים ח ז
7. לאמר אלהים עזבו רדפו ותפשוהו כי אין מציל: תהלים עא יא
8. כי יי אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך: דברים כג טו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' הליסטים כנ"ל וכן בכל העמוד: (ב) רש"י ד"ה אמר רב יוסף וכו' דקאמר בלישנא קמא: (ג) תוס' ד"ה מצוה וכו' ולא דמצלא מיצר הרע לא מצלא:

גליון הש"ס

גמ' כיון שעלה עמוד השחר. עיין פסחים ג ע"א כרש"י ד"ה כבי טוב:

מוסף רש"י

ונטרן להו לגברייהו. ממתינות לבעליהן ומחכות להם רשות ללמוד תורה כעיר אחרת (ברכות יז:). לא כשמעון אחי עזריה. על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צורכי אמתון אחיו כשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה כשכר תלמודו של שמעון, לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו (זבחים ב.).

ה) ל"ל ומצגא ולא"ם ומא שבנא רשע היה ולא מקקינן כשמיה וכו' ולאומה כ"ל דמרי שבנא הוו וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com